FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT JEAN MISCHO

fremsat den 14. juni 2001 [1]

1. I de forenede sager C-541/99 og C-542/99 har Giudice di pace di Viadana (Italien) forelagt Domstolen tre spørgsmål vedrørende fortolkningen af begrebet »forbruger«, således som det fremgår af Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (herefter »direktivet«) [2].

I — Relevante fællesskabsretlige bestemmelser

2. Direktivets formål er ifølge dets artikel 1, stk. 1, at sikre indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem erhvervsdrivende og forbrugere.

3. Ifølge direktivets artikel 2, litra b), forstås ved »forbruger« en fysisk person, der i forbindelse med de af dette direktiv omfattede aftaler ikke handler som led i sit erhverv.

4. »Erhvervsdrivende« er defineret i direktivets artikel 2, litra c), som en fysisk eller juridisk person, der i forbindelse med de af dette direktiv omfattede aftaler handler som led i sit erhverv, hvad enten det er offentligt eller privat.

II — Tvisten i hovedsagen

5. Virksomhederne Cape Snc (herefter »Cape«) og OMAI Srl (herefter »OMAI«) har i deres forretningslokaler begge installeret maskiner af typen »salgsautomater« leveret af Idealservice Srl (herefter »Idealservice«) alene til brug for deres ansatte. Under tvisten med Idealservice, der er etableret i Viadana, og som har stævnet dem ved Giudice di pace di Viadana, har Cape og OMAI, i forbindelse med en indsigelse mod et betalingspålæg, gjort gældende, at bestemmelsen i kontrakterne med Idealservice, som tillægger eksklusiv stedlig kompetence, er ugyldig, idet de herved støtter sig på gennemførelsen i italiensk ret af direktivets artikel 3, stk. 3. De hævder, at værnetingsklausulen er uri-

1 — Originalsprog: fransk.
2 — EFT L 95, s. 29.

melig, som omhandlet i artikel 1469a, nr. 19, i den italienske codice civile, og derfor ikke kan gøres gældende inter partes ifølge samme lovs artikel 1469d.

6. I forelæggelseskendelsen understreges det, at parterne, som påberåber sig den urimelige karakter af ovennævnte klausul, har indgået de pågældende leveringskontrakter alene med det formål at stille visse produkter til rådighed for deres ansatte, nærmere bestemt drikkevarer, som ikke har forbindelse til de to virksomheders særlige aktiviteter.

7. I begge sager modsætter Idealservice sig disse indsigelser, idet det anføres, at modparterne ikke kan betragtes som forbrugere med henblik på anvendelse af reglerne om urimelige kontraktvilkår. For det første drejer det sig hér om virksomheder og ikke fysiske personer, og for det andet har de underskrevet de omtvistede kontrakter som led i deres virksomhedsudøvelse.

8. Den forelæggende ret konstaterer, at bestemmelserne i den italienske codice civile, hvis fortolkning er afgørende for dens kompetence til at påkende de pågældende to tvister, udgør gennemførelsen af direktivet. I særdeleshed er begreberne »erhvervsdrivende« og »forbruger« i artikel 1496a i den italienske codice civile en ordret afskrivning af direktivets artikel 2.

III — De præjudicielle spørgsmål

9. Den forelæggende ret finder, at løsningen af retstvisterne afhænger af en fortolkning af fællesskabsretlige bestemmelser, og har derfor besluttet at udsætte sagerne og ved kendelse af 12. november 1999 at forelægge følgende spørgsmål for Domstolen:

»1) Kan en erhvervsdrivende, der gennem en aftale med en anden erhvervsdrivende under anvendelse af en af sidstnævnte udfærdiget formular, som denne sædvanligt benytter i sin erhvervsmæssige virksomhed, køber en tjenesteydelse eller en vare, der alene er tiltænkt hans ansatte og uden enhver forbindelse med den erhvervsmæssige virksomhed, han selv sædvanligvis driver, anses for forbruger? Kan det i et sådant tilfælde antages, at den pågældende ikke har handlet som led i sit erhverv?

2) Kan, såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende, en hvilken som helst person eller institution, når den ikke handler som led i den erhvervsmæssige virksomhed, den sædvanligvis udfører, eller med henblik på formål, der falder inden for denne virksomhed, anses for forbruger, eller omfatter begrebet 'forbruger' udelukkende fysiske personer og ikke andre retssubjekter?

3) Kan et selskab anses for forbruger?«

IV — Vurdering

10. Det forekommer passende at begynde med vurderingen af andet og tredje spørgsmål, hvorved den forelæggende ret nærmere bestemt spørger om, hvorvidt begrebet »forbruger« udelukkende sigter til fysiske personer.

11. Jeg deler den opfattelse, der er udtrykt af den franske og den italienske regering såvel som af Kommissionen og Idealservice, hvorefter disse spørgsmål må besvares bekræftende.

12. Som Kommissionen fremhæver, er det i direktivets artikel 2, litra b), »netop bestemt, at en forbruger er 'enhver fysisk person'. I modsætning hertil defineres begrebet 'erhvervsdrivende' i artikel 2, litra c), med henvisning til såvel fysiske som juridiske personer. Det fremgår således ved almindelig læsning af den omhandlede bestemmelse, at begrebet forbruger alene omfatter fysiske personer og hverken omfatter selskaber eller mere generelt juridiske personer«.

13. Denne fortolkning forekommer mig desuden at finde støtte i formålet med den pågældende fællesskabslovgivning. Domstolen udtalte i dommen i sagen Océano Grupo Editorial et Salvat Editores[3], at »den ved [direktiv 93/13] indførte beskyttelsesordning hviler på den betragtning, at forbrugeren befinder sig i en svagere stilling end den erhvervsdrivende, såvel hvad angår forhandlingsstyrke som informationsniveau, og at forbrugeren som følge heraf tiltræder betingelser, som på forhånd er udarbejdet af den erhvervsdrivende, uden at han kan øve nogen indflydelse på disses indhold«.

14. Intentionen om at beskytte en kategori af personer, som befinder sig i en svagere stilling, og alene denne kategori, bekræftes af direktivets tolvte betragtning og dets artikel 3, hvorefter alene kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, er omfattet af direktivet.

15. Man kan altså med rimelighed antage, som også Kommissionen gør det, at det netop er kategorien af fysiske personer, som ikke handler som led i et erhverv, som befinder sig i en svagere og mere udsat kontraktmæssig stilling end den erhvervsdrivende, som er omfattet af direktivets artikel 2, litra c).

3 — Dom af 27.6.2000, forenede sager C-240/98 — C-244/98, Sml. s. I, s. 4941, præmis 25.

16. I modsætning hertil befinder juridiske personer og selskaber [4] sig almindeligvis ikke i samme svage stilling, og det synes derfor ubegrundet at tildele disse en beskyttelse, der som undtagelse til princippet om kontraktfrihed desuden bør undergives en indskrænkende fortolkning.

17. Det bør desuden tilføjes, at Domstolen i sin praksis vedrørende artikel 13 i konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, har fortolket begrebet »forbruger« som betydende »*private* endelige forbrugere« [5] eller »en person« (fransk: »individu«) [6], hvilket nødvendigvis indebærer, at det drejer sig om en fysisk person.

18. Denne retspraksis forekommer mig at være relevant for nærværende sag, idet formålet med konventionens artikel 13 ff. i det væsentlige er overensstemmende med direktivets formål. Domstolen har i dommen i sagen Shearson Lehman Hutton netop udtalt, at »de særlige regler, der er indført ved konventionens artikel 13 ff., er begrundet i et ønske om at beskytte forbrugeren som den part i kontrakten, der må antages at være økonomisk set svagere og retligt set mindre erfaren end medkontrahenten« [7].

19. Den spanske og den franske regering henviser endvidere til deres nationale lovgivninger, som i visse situationer udvider beskyttelsen, der ved direktivet er tildelt forbrugere, til også at omfatte juridiske personer eller handlende. Disse regeringer opfordrer i det væsentlige Domstolen til at fastslå, at sådanne udvidelser af beskyttelsen ikke er i strid med direktivet. Dette forekommer da også at være tilfældet, hvis man tager ordlyden af direktivets artikel 8 i betragtning.

20. Det må imidlertid konstateres, at disse opfordringer går ud over rammerne for nærværende sag. Spørgsmålene, som er stillet af den forelæggende ret, vedrører nemlig begrebet »forbruger« i direktivets artikel 2, litra b). Derimod er der intet der tyder på, at den forelæggende ret, for at kunne afgøre hovedsagen, skulle behøve oplysninger om de betingelser, under hvilke medlemsstaterne i givet fald skulle kunne udvide den beskyttelse, der er fastsat i direktivet, til at omfatte andre personer end forbrugere, eksempelvis juridiske personer eller handlende.

21. Jeg foreslår derfor Domstolen at besvare den forelæggende rets spørgsmål

4 — Det er under retsmødet blevet forklaret, at interessentskaber efter italiensk ret ikke er juridiske personer.

5 — Dom af 19.1.1993, sag C-89/91, Shearson Lehman Hutton, Sml. I, s. 139, præmis 22, min fremhævelse.

6 — Dom af 3.7.1997, sag C-269/95, Benincasa, Sml. I, s. 3767, præmis 17.

7 — Præmis 18.

med, at direktivets artikel 2, litra b), skal fortolkes således, at begrebet »forbruger« udelukkende sigter til fysiske personer.

22. Dette svar er tilstrækkeligt til, at den forelæggende ret kan afgøre tvisterne i hovedsagerne. Det fremgår nemlig klart af forelæggelseskendelsen, at de to parter, der hævder at have status af »forbruger«, er selskaber.

23. Ydermere, i betragtning af mit svar på andet og tredje spørgsmål, forekommer det svært at give et brugbart svar på første spørgsmål, hvorved den forelæggende ret spørger om, hvorvidt en erhvervsdrivende, der køber en tjenesteydelse eller en vare, der alene er tiltænkt hans ansatte og er uden enhver forbindelse med den erhvervsmæssige virksomhed, han sædvanligvis driver, handler som led i sit erhverv.

24. Med dette spørgsmål ønsker den forelæggende ret en fortolkning af begrebet »ikke handler som led i sit erhverv«, som er en del af definitionen af »forbruger« i direktivets artikel 2, litra b).

25. Som Di Pinto-dommen [8] illustrerer, forekommer det vanskeligt ved fortolkningen af dette begreb at ignorere, at den, som »handler«, er en fysisk person.

26. I Di Pinto-dommen fortolkede Domstolen begrebet »forbruger« i Rådets direktiv 85/577/EØF af 20. december 1985 om forbrugerbeskyttelse i forbindelse med aftaler indgået uden for fast forretningssted [9]. I dette direktiv er »forbruger« defineret som værende »en fysisk person, der ved en retshandel, som er omfattet af dette direktiv, optræder med et formål, der må anses at ligge uden for hans erhvervsmæssige virkefelt«.

27. Domstolen fandt, at en erhvervsdrivende, der uanmodet opsøges med henblik på indgåelse af en annonceringsaftale i forbindelse med salg af sin virksomhed, ikke kunne betragtes som en forbruger, idet Domstolen bemærkede, at de foretagne handlinger var »forretningsmæssige dispositioner *med et andet formål end at tilfredsstille den erhvervsdrivendes familiemæssige eller personlige behov*« [10].

8 — Dom af 14.3.1991, sag C-361/89, Sml. I, s. 1189.
9 — EFT L 372, s. 31.
10 — Di Pinto-dommen, præmis 16, min fremhævelse.

28. Henvisningen til »familiemæssige eller personlige behov« viser, at forbrugerens karakter af fysisk person har indflydelse på definitionen af begreber, som »optræder med et formål, der må anses at ligge uden for hans erhvervsmæssige virkefelt«, som anvendes i direktiv 85/577, eller »ikke handler som led i sit erhverv«, som anvendes i direktiv 93/13.

29. Jeg foreslår således, at Domstolen ikke besvarer første spørgsmål.

V — Forslag til afgørelse

30. Jeg foreslår, at følgende besvarelse gives Giudice di pace di Viadana:

»Artikel 2, litra b), i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler skal fortolkes således, at begrebet 'forbruger' udelukkende sigter til fysiske personer.«